

Megjelenik hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre	10 frt.	o. 6.
Félévre	5	50 kr.
Évesjegyre	3	"
Egy hóra	1	"

Szerkesztői szállás:

belső tudatca 122. szám.

Kiadó hivatal:

középútcza Stein J. könyvkereskedése.

Előfizetési felhívás

a

1870-ki XV-dik évfolyamára.

Előfizetési-díj:

Egész évre 10 frt., félévre 5 frt 50., évnegyedre 3 frt., egy hóra 1 frt. o. 6.

Szászváros, aug. 23. 1870.

Tisztelt szerkesztő úr! Nem tudom a világ figyelmét lekötő európai események közepette jut-e hely becses lapjában igénytelen soraimnak? De miután meg vagyok győződve, hogy szerkesztő urat a hazai mozzanatok érdeklik első sorban, s a nagyobb európai események csak is annyiban kötik le figyelmét, a mennyiben azok hazánkra kisebb, nagyobb jótékony, vagy káros befolyással lehetnek, bátor vagyok tudósításomnak egy kis helyet kérni.

Alkalmat vettem magamnak a Szászvárosban állomásozó 19 dik honvédszászlóalj ősi hadgyakorlatait megtekinteni, s azon örvendetes meggyőződésre jutottam, hogy ha hazánkban mindenik zászlóalj azon lelkiismeretes buzgalommal gyakoroltatik, miként az a 19 dik zászlóaljjal történik, a honvédtisztség rövid idő múlva az összes birodalom véderőjének leglényegesebb részét fogja képezni.

Igaz ugyan, hogy ezen védtisztezt a harc-képességnek még csak első fokán áll, s ahhoz, hogy a rendes hadosztályokkal egyenlő vonalon állhasson, sok minden kívánatik még, — de ha visszatérünk a közelmúltra, midőn a honvéd egyéltelmű volt a forradalmarral, midőn az 1848-iki honvéd pariatként bolyongott anyaföldén, kell, hogy reményünk legyen a jövő iránt, megbizunk azon kormány erélyében, mely ezen, eddigelő is csodálatra méltó eredményt előállítani bírta. Lehet remélnünk, hogy kormányunknak sikerülni fog a honvédségnek teljes felszerelését, harc-képesítését keresztülvinni, mert meg vagyunk győződve arról, hogy a kormánynak erősen érdekében áll, a honvédséget alkalmassá tenni, hogy adandó alkalommal hounak és királynak hasznos szolgálatokat teshessen. Azt a kormány nagyon is jól tudja, hogy egy csupán apró fegyverekkel ellátott hadsereg, minden hősiessége s áldozatkészsége mellett is, száczandó ágyútöltelék a jelenkori hadviselő idejében.

Jól tudjuk ugyan mi, itt a birodalom végpontjain is, hogy mekkora erőfeszítésbe, mennyi tusa-ba kerül a magyar kormány, hogy egy egy lépésnyi tért nyerhessen a honvédtisztezt számára, s épen ezért méltán látjuk a törökvesztés iránt. Egy mult hatalmi állását nem feledő, fel nem adott párt, tudjuk mi jól, gyanus szemekkel kíséri honvédtisztezt fejlődését, s minthogy egykoron az uralomrajutbatást még mindig remélik, érdekükben áll a céljaikkban netalan gátul szolgáló intézményt csirájában elfojtani, vagy annak teljes kitéjölését lehetleníteni. Azon urak, kik fejei ezen pártuak, még mindig hiszik, hogy trónt, hatalmi állást csak a régi divatu szuronyokkal biztosíthatni, s hogy a nemzet lelkesedése számba nem vehető gyarmekjáték; pedig ha akarnának tanuságot venni, megtanulhatnák két hatalmas nemzet óriási küdelmél: mily ellenállhatlan az a fegyver, melyet egy nemzet visz a harczterre, s mily kevésbé képes megtörni azt a világ első hadserege is.

Mi kívánjuk, hogy a honvédtisztezt teljes kifejölését érjen; kívánjuk, hogy számban és erőben oda növekedjék, hogy az állandó hadsereg előbb több nélkülözhetővé, vagy legalább tetemesen leszállíthatóvá váljon; mert erős meggyőződésünk, hogy a trónt és hont megvédeni főleg ez van és lesz hivatal; azon urak pedig, kik a birodalomnak egyedül remélhető védtiszteztet rögös-meknek kívánják föláldozni, s annak kifejölését zsiabbasztják, képességét lehetlenítik, jól vigyázzanak mit cselekesznek, mert ők leendének okai, ha adandó alkalommal a nemzet nem leend képes teljes erejét kifejteni, s így megvédeni a hont és a királyt. Fontolják meg a maga idejében, hogy el-lenszégülésük eredménye a hazának s trónnak rom-ba dőlése lehetne.

Nem mulasztatom el, hogy polgáris fogal-mam szerint, elismerést ne szavazzak a zászlóalji tisztiaknak nemcsak a hadgyakorlatoknál kifejtett szorgalomért, hanem a legénységnek példás magaviseletért is. Daczára annak, hogy mintegy 900 honvéd van jelenleg városunkban központosítva, s hogy a legénység legnagyobb része a gazdák-nál van elszállásolva, semminemű kihágásról még ed-digelő hallani nem lehetett.

Ezen eredményt a fegyelem pontos kezelésé-

nek lehet köszönni; de lehet köszönni, nézetem szerint, annak is, hogy a honvédtisztezt érzé, miszerint ő nem külön kaszt a társadalomban, ha-nem a polgárságnak egyik kiegészítő része.

Mondják, küzelebből zászlószentelési-ünnepe-lyünk leend, mely alkalomra az e tisztes elhiva-tást elvállalt zászló-anya is városunkba jövend. Bátoraságot veszek magamnak ezen ünnepegyről tu-dósítani szerkesztő urat annak idejében.

Nagy Imre.

A győzelemittasok álmái.

A ki igen sokat markol, keveset szorít!

(Brrr.) Az újabb kor hadura, I. Napo-leon sok coalitiot vert le, az levén szokása, hogy egyetlen döntő csatával véget vetett a hadjáratnak, s ellenfeleit békére kényszeríté. Hanem végre is oda jutott, hogy a szövét-kezettek előcsapatai győzték le Waterloo alatt. Számtalan diadal után ide vezetett volt az elbizakodás útja.

Az Európa által rettegett imperátor el-bukása óta több mint egy félszázad folyt le, s az újkori Mars tragicus sorsának tanulsá-gai még se hatottak a vér és vas embe-reire, vannak, kik ma is egy félvilág birtok-lásáról álmadoznak! Hogy ezek a higgadt németekből telnek ki — eléggé sajnós.

Bismarck lapja a „Nordd. Allg. Ztg“ beszél. Hallgassuk. „Miután a békezarvót Németország egyedül győzi le, egyedül neki van joga a békét megkötni, még pe-dig olyant, hogy egy század folyama alatt ne legyünk kénytelenek zászló-lóinkat négy ízben Párisban kibon-tanji“ — már t. i. a poroszok ne legyenek kényszerítve negyedszer Párisba fáradni.

A porosz zászló kétszer lobogott a szajnai fővárosban: először (1814.) Európa hadseregeinek tömegei közt, másodsor (1815.) az angolokkal, — eljut-e egymagára oda harmadikszor (1870.) még ma is kétséges — a negyedikről bátran hall-gathatunk.

A mindenható porosz miniszter lapja, a „magyar (!) politikat“ követő Horn Ede szemüvegén át látja a dolgokat. A „Nr. Fr. Lloyd“ pár nap alatt akarja „gyorsan bevég-zni“ a harczot, abból indulván ki, hogy a „franciák a Chalons védelmére szükséges“ erőt sem valának képesek előteremteni, s a megfogyott rajnai hadsereg mellé „legfőlebb“ még 10,000 embert ha állíthatnak „a tartá-lékból és mozgó-örsegből;“ miért is a Pá-ris előtt vívandó csata eredménye nem le-het kétes: „Poroszország mindenha-tósága agyonnyomja Franciaorszá-got;“ mert a francia nemzetet „demorali-sálta, elerőtlenítette“ az imperialismus.

Igy gondolkozhatnak azok a német pa-trioták is, kik a müncheni király-sórt hór-pölgetve, vagy a berlini hársorban victoriák-ról andalogva, — szomorkodva — a francziák gyávaságáról regélnek; kik abban törik ma-gukat, hogy Elsass és Lothringia mellett el-fér az a 2000 millió frank hadi kárpótás — sőt jó lenne reáadásul a francia páncélos flotta is.

Ezeknek a szerény és derék vitézeknek segítségére sietnek mások, kik 30,000 ez-renként fogják el azokat a francziákat, kik aug. 14—18-kán 130,000-en küzdöttek 320 ezer német ellen és pedig oly eredménnyel, hogy emezeknek egész hadtesteik letek harc-kép-telenekké, s a „Mil. Ztg“ szerint, a porosz győzők eddigelő 150,000 embert veszt-hettek halottakban, sebesültekben, betegek-és harc-képtelenekké váltakban.

Ily szép úton-módon szaporodván a győzelmesen előhaladó német hadsereg lét-száma (— 300,000 embert nem oly könnyű a ritkult sorok közé fűjni, mint azt egy táv-irat teszi — az hetek müve Poroszországban is —); ki csodálkoznék tehát azon, ha ott-hon a felett vitáznak a „Gründlicheit“ fér-fiai: minő nevet adjanak Németország jöven-dőbeli fejének.

Az „Augsb. Allg. Ztg“-nak nem tetszik a „Bundespraesident“ név; a „Császár“ a régi rómaiakra emlékeztetne; a „Deutschlands Herzog“ pedig igen csekély lenne — a „né-met királyt“ sem meri ajánlani, mert több király van már Németországon.*)

*) Aligha nem a „francia-német császár“, vagy „Nyugat császár“ czimben fognak megál-la-podni.

A „Weser Zeitung“ a francia határ-tartományok bekebelezését követelven úgy vélekedik, hogy ebben a németeket senki sem akadályozhatja. Anglia nem, mert a német matrózokkal megrakott most még fran-czia páncélosok „alkalmi sétaútat te-hetnek a Themsebe;“ azután az angol vitéz, de okos is s „az óvatosságot tartja a vitézség jobb részének.“ Orszorszá-g nem, mert szövetséges; aztán megvannak az ő gyöngéi; hogy ha Moltkenek hadjárat-i tervet kellene készítenie, se Moszkvát, se Pul-tavát nem tűzné ki céljául, mert „az orosz birodalom Achilles sarka sokkal küzelebb fekszik Poroszországhoz és kényelmesebben elérhető.“ Ma-gyarország-Ausztriáról és Törökországról hall-gat a krónika — talán nem is számítanak.

Ime a porosz ösztinteség ellen Eu-rópában senkinek sem lehet kifogása. Ugy-látszik a diadalmam közepette egyszerre hangzik fel a jelszó: megalázni Fran-cziaországot! fitymálni Angliát (talán má-sokat is?) és — egy barátságosan, fenye-getni Orszországot!

Vajjon nem lesz-e ez igen sok a jó-ból?! Vajjon nem okosabban tennének a né-metek, ha ezekkel a nyílt szavakkal leg-alább Páris bevételéig várakoznának?!

Küzelebből aligha nem várhatjuk a kö-zéphatalmaknak szóló poroszos leczkét — dictandót. A nagy hatalmak, mint láttuk, előre kikapták a magukét, — rangjukhoz illően.

Belügy.

Az egyetemes tanítógyűlés f. hó 17 kén tar-totta második és 18-kán harmadik ülését. A máso-dik ülés tárgyát a néptanítók anyagi helyzetének emelése feletti eszmecsere képezte. Az élénk vita után, melyben az ország külföldi részeiből köz-ségi és felekezeti néptanítók egyaránt részt vettek, következő három indítvány fogadtatott el: I. A gyű-lés a népnevelés előmozdítását a népnevelők és tanhatóságok tudós közreműködéséből várja s óhaj-tja, hogy az iskolai szék a lehető legszakértőbb szű-lékből alakíttassék. II. Kimondja a gyűlés, hogy a köz-ségi iskolákat nemzeti, vallási, paedagogiai és nemzetgazdasági szempontokból előre teszi a fele-kezeteknek. III. A tanítók fölségelésére rendelt alap-ból részesítse a törvényhozás a felekezeti tanítókat is. — A harmadik, f. hó 18-kán tartott ülés tár-gyához: a tanítói állás anyagi és szellemi emelé-sének kérdéséhez, mely előadja Rákóczi Lajos pesti tanító, előadásában kiemelvén, hogy az okta-tástügyi reformok oroszlanrésze a néptanítóknak maradt, kívánja, hogy a tanítóképződéket kell min-denekelőtt teljesen reformálni s ezek vezetését ve-gye az állam kezébe, végre állíttassék az egyete-men tanítás az egyetemes nevelésen számarra.

Utána még kilenczen szólottak a tárgyhöz; köztük legnagyobb hatást keltett, taps- és éljen-zéssel fogadott Győrffy Iván esztergomi tanár tar-talmas és humoros beszéde, melyben különösen hangsúlyozza, hogy ne keljünk ki azok ellen, kik a népnevelésre milliókat áldoztak, legyenek azok egyesek, vagy felekezetek. Végre felhívja a gyű-lést azon óhaj kifejezésére, hogy a napi sajtó for-dítson több gondot a népnevelés ügyére. A vita befejezése után következő javaslatok fogadtaták el: taníttassanak a népiskolákban a jelesb paedagogok müvei; a jelesb tanítók magasb szolgálatra és 30 évi szolgálat után, valamint munkaképtelenség esetében családotól nyugdíjat élvezzenek; továbbá felhatalmazza a gyűlés a pesti néptanítók egyletét: kérje meg az országgyűlést, hogy koronként a ta-nítók részére és taneszközükre bizonyos összeget szavazzanak meg; a segéditanítók fizetésének mi-nimuma 400 frt s teljes ellátás legyen, s a feleke-zeti és köz-ségi tanítók is nyugdíjaztassanak. A vita folyamában elők Posner Károly által kitűzött kö-vetkező pályakérdést jelentett be: „Mily előny és haszon háromlik a köz-ségi iskolából az államra, társadalomra és művelődésre?“ A 3 pályadíj kö-zül első 10, 2 dik munkára 6 s a 3-dikra 4 arany. Végül az elők Zichy Antal köszönetet mondva mindazoknak, kik az első magyar egyetemes ta-nítógyűlés létrejövételét s megtarthatását előmozdi-tották, különösen pedig a közokt. miniszter ő ex-czájának, s magát a gyűlés tagjainak emlékébe ajánlv s ezek viszont neki jegyzőkönyvileg közö-netet szavazva, a harmadik és ezúttal utolsó ülése az első magyar egyetemes tanítógyűlésnek véget ért.

Hol van Bazaine?

A „Pesti Napló“ így ír augusztus 26-ról:

„Hol van Bazaine?“ E kérdés felett tüpren-kedik jelenleg a világ. A legkülönbözőbb hírek és

Hirdetési díj:

öt hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelk Alajonál (Wollzeile 22.) Haasenstein és Voglornál (Neuer-Markt 11 szám.) Posten: Zeisler M. (Király utca 60 sz.)

Nyiltéri cikkek

sora után 20 kr. előlag beküldése mellett a szerkesztőséghez czímzendők. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál keze tetik.

combinatiók keringenek fölé. Némelyek szerint a belga határon Montmedin és Stenayn át jutott Rheimsba. Mások ellenben azt állítják, hogy Verdunon és környékén át vitte ki fényes visszavo-nulási tervét, s Vitry körül fog Mac Mahon had-seregével egyesülni. Párisi magánközlemények pe-dig már ezen egyesülést határozottan befejezett ténynek is állítják. A porosz távirda ellenben egé-szen hallgat Bazaineről, sőt a „Nordd. Allg. Z.“ tegnapi száma egyenesen arra készíti elő a közö-nséget, hogy a legküzelebbi napokban a harczterrről sürgönyöket ne várjon. A poroszok tehát nem is igen fogják a 16—18-iki küdelmek hadászati si-kerét bővebb közleményeik által megvilágítani si-etni, pedig azok után, a miket ma tudunk, az álli-tólagos porosz győzelmet stratégiai eredményt nél-külöz, hallatlan és felesleges mérszárlásnak kell mondanunk.

„Ex professo katonai körök általában azon nézetben vannak a Metz körül vívott küdelmek-ről, hogy Bazaine-nak szándékában sem állt Metz-ből Chalonsba vonulni. Az ő hadseregének egye-düli célja az volt, hogy a roppant porosz hadtö-megek nyiltsebes előnyomulását feltartóztassa s a párisi kormány, az időt szerezzen egy új hadsereg kiállítására, s a kellő védelmi intézkedések megté-lére. Ez csak egy volt elérhető, ha a francia hadsereg egy egész része nyílt ütközetet fogad el. Bazaine tehát azon csapatait, melyekre Chalonsban az új hadsereg alakításánál szükség volt, oda el-küldé, többi seregével önmaga választá meg a neki legalkalmasabbnak látszó csatatér, előkészíté azt, s a porosz hadtömegek legnagyobb részét ide vonta s általános előnyomulásukat legalább egy héttel késlelteté.

„Habár e taktikai siker nem is koronázta genialis tervét, a stratégiai eredmény egészen az övé, mert ő érte el célját. Három napi iszonyu küdelm után, melyben még a koronaherceg se-regeinek nagy része is részt vett, loirhatlan vesz-teéseket okozott az ellenfélnek. Metzhez szegőzte azt, s megpyerte azon időt, mennyi Páris védelmi helyzetbe hozatalára nélkülözhetlen. Bazaine tábor-nagy teljesen méltónak bizonyult ama bizalomra, melyet a hadsereg és az egész nemzet beléje fektetett. Ha Franciaország győzelmesen jó ki kü-s-delemből, egyedül neki köszönheti azt. Aránylag maroknyinak mondható seregével ő tartóztatta fel a francia sikkot ellopai készlő német népván-dorlást, míg hazája a kellő védelmi rendszabályo-kat megteheté. Ha pedig a francia nemzetnek bu-kása van a sors könyvébe írva, egy kiválóan Ba-zaine-nak köszönhető, hogy a bukás nem volt oly szégyenteljes, mint az ellenségt óhajította volna. Szaktékináltyék állítása szerint Bazaine hadseregé-nek küdelmei tervszerűség, hősiesség és önfeláldo-zás tekintetében példátlanok a jelen század hadi történetében. A mely nemzetnek ily fiai vannak, hol a haza és nemzeti szabadság ily csodás módon működik, azt a roppant tülerő egyidőre leverheti ugyan, de a végleges győzelmet soha sem veheti el tőle.

„Bazaine hadseregének hosszas küdelmeit a francia nemzet teljesen méltányolja. Egyetértés, jelkesedés, önfeláldozó készség mutatkozik minde-nütt. Páris lázadási vágyai a nemzeti szerencsét-lenség előtt háttérbe szorílnak, a császár, a kor-mány, a kamra s az egész ország egy gondolatan egyesül: hogy a betörő idegent ki kell űzni. A francia kormány a porosz invasióra az egész nemzet felfegyverzésével válaszolt. Pár hét alatt óriási sereg álland készen s a francia hivatalos lap elastikus nyugalommal jelenté ki tegnap, hogy „a jelen körülmények közt békéalkudo-zásokról szó sem lehet.“

Lapszemle.

A „Szabad Egyház“ így ír:

Franciaország két nép csatatere lön. Nem két nagyarágyó dynastia, nem Napoleon és Ho-henzollern, hanem a francia és német, román és german nép küzd egymással. Nem kérdik ezután, ki ül a francia trónon, nem, mit gondol ő felsége a császár, ki nemcsak Franciaországot kormá-nyozta, hanem Európa ügyeit is vezette, hanem mit kell tenni, mert az ellenség Páris alatt van. A francia fővárosból érkezett levelek élénk rajzát nyújtják a hadi készülődéseknek, s Páris, mielőtt az ellenség bekeríthetné, harmincz napra el lesz látva élelemmel és hadi szükségletekkel. Bármily kétségbeesett legyen a francia hadsereg állása, bár mennyire legyen megingatva a katonák tüze, bá-torsága, ha egyszer a francia nép magáévá teszi a védelem ügyét, a mint most valóban történik, ha egyszer minden egyes polgár egyszeremind ka-

tona is, akkor hiába jön át a porosz haderő hat-
százszáznyi tömege, a modern szabadság nemzete,
az újabb társadalomnak megalapítója, a francia
nép élni fog, s minden egyes honfi kiontott vére
csak szaporítani fogja az új harcosok ezreit. Mint
az üdölkében, a kereszténység első századaiban a
sanguis martyrum semen christianorum lön, úgy
fogja most a francziákat a földözött bonfiak vére
lekesíteni, hogy ők is vérüket onták a bázárért.

Franciaország husz éven keresztül a nagy
Európával vitt győzelmes háborút, fia szülötlen a
csatáikon állottak és bár ezek veszték oda, csak
husz év után merült ki: most csupán Poroszorszá-
gal van baja, a háboru alig egy hónapos, ki me-
né tehát mondani, hogy gyáván megadja magát és
elfogadja a feltételeket, melyeket a porosz haderő
kegyelemből diktált majd neki? Ki merné hinni,
hogy e harcra és rettenetellen nép, milyennek a
jelen háboruban is mutatta magát, a porosz iga-
alá hajtsa fejét és elveszteni engedje két szép tar-
tományát: Elzászt és Lothringent?

Hiába hivatkoznak a 66-iki Ausztriára, hiába
állítják, hogy a modern háboru csak pár hónapig
tarthatna. Ausztria helyzete 66-ban közel sem ha-
sonlítható Franciaországhoz. — Az osztrák ma-
gyar földön a sok experimentációt megunt a vérig
sértett népek laktak. Hazánk elégedetlen volt, bár
fianak elestét sajnálta, az osztrák erő megveret-
sén ürvendett, mert csak a bécsi udvari párt sze-
rencsétlenségétől várhatta a honját; de Francia-
ország egy nép lesz, melyet egy érzelm, egy esz-
me lelkesít, mely inkább halni akar, mint szé-
gyennel élni. Ily esetben haszontalan minden bé-
kekötési kísérlet, melynek híreivel a lapok hasáb-
jaikat betöltik.

A „Hon“-ban így ír Jókai:

„Nem segíthetünk a francozán, nem azért
mert nem szeretjük, hanem azért, mert nem lehet.
Segítsen a francia maga magán, neki lehet. Kell
lehetni!

„Ha azonban nem tudna magán segíteni, ha
csakugyan behizonyulna az, hogy a bölcs, atyá-
kodó, napoleoni kormány husz év alatt annyira
vitte gondviseléseszerű elbánását a francia nemzet-
tel, hogy az most képtelen egyetlen egy — maga
provokálta — ellenfelét megvédeni hazáját, nem
vitézség hiánya, de szolgálólelti administratio s zét-
ziláltság miatt, akkor igenis róbat élénk a sors
nagy kötelességeket, a mik alól nem huzhatjuk ki
magunkat.

„Ha akkor az osztrák-magyar kormány, bi-
zonyosan egyetértve több európai nagyhatalom kor-
mányával, azt mondandja: „a francia nemzetet
megalázni nem engedjük, Franciaország állami nagy-
ságát megtörteni, területét megszorítottatni nem en-
gedjük: akarjuk és követeljük, hogy olyan béke
köttessék, mely nem hordja magában egy még ir-
tóztatóbb háboru kórházát a legközelebb jövő-
ben, s e követelésünknek minden erőnkkel nyoma-
tékot adni is készek vagyunk!”

„Ha, mondom, eljőne az az idő, melyben
az osztrák-magyar kormánynak így kellene szólni,
tapasztalná, hogy Magyarország helyeslésevel fogna
találkozni fölépése, melyet, bizony hiszünk, jó si-
ker és tartós béke fogna követni.”

TÁRCZA.

A saarbrückeni csatátér leírása.

Saarbrücken, aug. 16. A mai nap leg-
nagyobb részét a csatátér megtekintésére s a ha-
társzéli első francia város, az innen gyalog két
óra járára eső Forbach meglátogatására fordítottam.

Obajtom eleöben is az ezen háboruban kettős
nevezetességre emelkedett Saarbrücken fekvé-
sét és a csatátér futólág néhány vonással vázolni.
A Mosel felé északra siető kis, de meredek-
partu Saar folyócska balpartján fekszik Saarbrü-
cken, a jobb parton pedig St. Johann. Mindkettő
jó módú, csinos hely, gazdag kőszénbányákkal és
gyárparral. E két város tehát a Saar mellett egy
völgykötlanban fekszik. A keletől környező ma-
gaslat oldalán fut végig a vasút, itt van a völgyet
uraló ponton a sokszor emlegetett és a francziák
által részben összelőtt indóház, egy szép tornyok-
kal várszerűleg ellátott épület. Ezzel átellenben, a
völgy tölő oldalát bezárólag, emelkedik azon ker-
tekek s fákkal beültetett hegy, melynek egyik ré-
sét a katonai gyakorlóter foglalta el. Ezen he-
gyen keresztül vezet az országút. A hegy tetejére
fölréve, a vidék újra völgygyé hanyatlik le ölt-
tünk; rajta keresztül nem foly víz, de két oldal-
ról hegyektől van körülréve s ezen völgy hosz-
zában nyulik el a hatalmas jegenyétől szegély-
zett országút, mely Franciaországba vezet. Mint-
egy három negyed órányira a francia vámház
jelöli a két ország közti határt s ugyanily távol-
ságban emelkedik föl balról a ritkás erdővel be-
nőtt, de tetején egészen kopasz Spichenen hegy,
a csata központja. A gyakorlóterről jól belátszik
a völgy végén túl Forbach város is, sugaras-
goth tornyával, s még közelebb a országútról
jobbra a már szintén francia földön fekvő Stiring

A „Hon“ a metzi csatákról.

„Ha Bazaine aug. 14-ike után is komoly
szándéka lett volna odahagyni a Mosel vonalat és
Metz várát, úgy megtehetné volna 15-én; sőt meg-
tehetné volna 17-kén. Tudjuk, hogy 14-kén Stein-
metz hadserege által támadtatott meg Bazaine. A
támadást visszaverte; Steinmetz nem tekinté ma-
gát győztesnek, mert Bazaine nem hátrált; hisz
ha hátrált volna, Steinmetz bizonyára nem készt
volna őt üldözni.

Bazaine tehát 14-kén éjjel és 15-kén egész
nap folytathatta volna Verdun és Chalonsra visz-
szavonulását, mert visszavonulási útja nyitva volt
ekkor. De ő nem mozdult. Föl kell tennünk tehát,
hogy már ekkor nem volt komoly szándékaiban
Chalonsra visszavonulni, különben nem lett volna
szabad megállapodnia ott, hol tudhatta, hogy min-
den óra nagyobb és nagyobb hadtömeget hoz
ellene.

És csakugyan 16-kán újból megtámadtatott;
ezuttal már a porosz főerő által. Steinmetz, Fri-
gyes Károly főhadiserege által is támogatott Ba-
zaine elleni vállalatában. A harc iszonyu véres
volt. Két porosz hadsereg, az I. és II., támadott
Bazaine erejére. És az eredmény — dacára, hogy
már a poroszok túlnyomó erővel léptek föl — még
sem volt más, mint hogy „Bazaine visszavetett
Metzre.“ Megveretéséről nem lehetett szó, még ke-
vésebb teljes megsemmisítéséről. Ekkor sem üldöz-
tetett.

Meg kell jegyeznünk, hogy a 16-iki concen-
trált porosz támadás már azon föltevésből indult
ki, hogy Bazaine megindult Verdun felé, így kö-
rültek a poroszok Bazaine arca elé, Gravelotte és
Mars LaTourhoz. De mint tudjuk, Bazaine körül-
belől 16-kán is ugyanazon állásban volt, melyben
14-kén.

Mintán 16-kán sem vihthattak a poroszok
döntő sikert Bazaine fölött — ez még éjjel vagy
17-kén bár áldozatokkal — de visszavonulását
mégis kiereszkolhatta volna; tudhatván azt, hogy
minden órai késedelem új tömeget hoz ellene.

És csakugyan 18-kán újabb erővel támadta-
tott meg. Ekkor már Steinmetz és Frigyes Károly
mellett a király is megjelent a csatateren. Sőt né-
mely hír szerint a koronaörökös (III.) hadseregé-
nek némely részei is engagirozva voltak ez ütkö-
zetben.

A király a tartalékkal, melynek az volt a
célja, hogy a szerint, a mint szükséges, döntőleg
lépjének fel az operációkban itt, vagy ott, érte-
zett menetekben jött, részt vett a 18-diki csatában.
S az eredmény akkor is az volt, hogy „Bazaine
visszavetett Metzre.“ Nagy túlnyomó erő volt
már vele szemben, és még sem semmisítették meg,
nem is üldöztették.

Az események ily menetéből ítélve: vagy
végnélkül rosz hadvezérnek kellene tartanunk Ba-
zaint, (a mire nem vagyunk feljogosítva) vagy föl
kell tennünk, hogy visszavonulási útja után tö-
rődni nem állt nagy érdekében.

Oroszország és a háboru.

Szent-Pétervárról írják a „Presse“-nek: A
Rajna melletti háboru események itt nagy feszült-
séget okoznak. Meg vagyunk lepetve, s teljesen

gyárhelység, hámorainak kormos keményeivel. Az
egész vidék nyugodt, kellemes tájképet nyújt; bő-
kés munkának lakhelye, de a végzet könyvében
meg volt írva, hogy ezuttal egy üldöklő ütközet
pusztulásainak színhelyéül szolgáljon.

Az első kisebbeserü ütközet aug. 2-án, mely
a francziák előnyomulásával végződött, s mely leg-
első fegyvertény volt a mostani hadjáratban, leg-
inkább a katonai gyakorlóter körül folyt le. In-
nen granatüz által elűztetvén a poroszok, átmen-
ték a Saar két hídján St. Johannba s így a fran-
ciák urai voltak Saarbrückennek és az azturaló
magaslatnak. A gyakorlóter volt azon hely is,
hol Napoleon császár fiával együtt megjelent s
honnan az átelleni indóházat a francziák megro-
gálták.

Az ellenséges megszállás azonban csak négy
napig tartott Saarbrückenben, mert már aug. 6-án
bekövetkezett a porosz hadsereg előnyomulása az
öreg Steinmetz vitéz vezetése alatt; az erélyes lö-
kést, a különben is száma nézve sokkal győn-
gőbb francziák nem tudták kiállani s visszavonul-
tak. A Spichenen hegyen azonban a francia sereg
főereje már előbb oly erős állást foglalt el, mely-
nek megvívása teljesen sikerült ugyan a poroszok-
nak, de hogy mily áldozattal, azt láthatja, ki a
csataterén végig halad. A gyakorlóterről kezdve
keresztül a Spichenen hegy báján s tovább egész
Forbachig — a mi gyalog több mint két órai já-
rást igényel — még ma is, a csata tizedik napján
minden lépten üsszezuzott sisakok, tört fegyverek,
itt-ott romlott löszeres szekerek, szétéptett ruhada-
rabok, tölténypuskák és borjúk (tornister), folton-
kint itt-ott százával s egyenkint mindentűt hever-
nek; a föld mindenfelé fehérik a tölténypapirok-
tól s kopár sírok fölött fehérik egy-egy kezdetle-
gesen üsszetakott fakerezt.

De haladjunk sorjában. Lejövén a gyakorló-
teről lefelé bocsátkozó országúton, mindjárt jobb-
ra tátong egy nagy sír; most is négy ember mun-
kálkodott mellette, még korán reggel újra temetlek

ismeretlen állapot előtt állunk. A mellett nem sza-
bad felednünk, hogy nálunk a közvélemény sokkal
lassabban és bajosabban szokott felázni jutni,
mint bárhol másutt. Itt általában a rokonszev a
hadakozó felek egyike mellett sem nyilatkozott
tulnyomóan; a sarkpont, mely körül minden forog,
Oroszország érdekei. Természetesen ez utóbbiak
a különböző pártoknál, s ilyenekkel gazdagon el
vagyunk látva, rendesen különböző értelmezésre
találunk. Ez azonban csupán a közönséges és bé-
kés időkről áll; ellenben az oly események be-
nyomása alatt, minők a mostaniak, csak egy kér-
dés marad a fölszínen, t. i. melyik oldalról fenye-
gethetné Oroszországot veszély? E kérdést érin-
telentül hagyjuk, s csupán ama tényt jelezzük,
hogy hírlapjaink inkább Franciaország részén áll-
nak, semmint Németországon.

Most azonban Oroszországra nézve veszedel-
mes alternativa következik be. Tegyük fel, hogy a
győzelem továbbra is hű marad a német zászlók-
hoz, s a legyőzött Franciaország hosszú időre si-
ralmas tehetetlenségbe süllyed: akkor nagyon félő,
hogy Németország oly katonai egyeduralomra jut,
minőt a világ még I. Napoleon fénykorában sem
ért meg. Vagy föltérve, hogy Franciaország a foly-
tonos vereségek után a kétségbeesés harcába kezd,
akkor egész népe talpra áll. Ezen esetben minő
daemóni erőket fog saját kebelében földözni, minő
elemekből fogja elvérteti seregeit pótolni, a társa-
dalomra nézve gyilkos jelíget kellend zászlójára
írni? Lapozzunk vissza mintegy 80 évet a törté-
nelemben, s hasonmást fogjuk látni annak, a mi
történhetnék, a miuk ama körülmények közt tör-
ténnie kell. Talán már ezen utalásból következtet-
ést vonhatunk kabinetünk esetlegesen magatartá-
sára. Az orosz politikának eléggé ki nem emelhető
sajátsága, hogy a jelent és jövőt egymással igen
gondosan össze szokta mérni, sőt hogy szélső-
esetében a jelen pillanatot kockára teszi, miként
a jövőt megvédi. II. Sándor szelid, de komoly és
szilárd szellemében e vonás mélyen benne rejlik,
és Gortsakoff herezeg ugyanily hagyomány képi-
selője. Azért a netaláni pillanatnyi előnyök lát-
szata nem fog minket elvakítani; a kísértések, bár-
mely oldalról is jönnek, nálunk semmit sem viv-
hatnak ki.

Az oroszok tisztelik Poroszországot, s bálás
emlékeztetőkben tartják, hogy ő némely órában be-
bizonyítá irántunk való részvétét; az oroszok bizo-
nyára jelenleg szintén nem sokat adnak bizonyos
keleti tartományaink utáni vágyakozás fölőli hi-
rekre. De a végzetteljes pillanatban, mely bekö-
vetkeznék, az oly hatalomnak, a minő Orosz-
ország, nemcsak egy állam iránti barátságos viszony-
lataira, hanem legelőször is saját magára kell gon-
dolnia, s ezt Oroszország bizonyára nem mulasz-
tandja el.

Minő alakba ültetési majd közvetítői kötel-
mét, még nem tudhatjuk előre, de Oroszország bi-
zonyára azon hatalmakhoz fog állani, melyek a
béke megkötését előmozdítani ösztön és mérsé-
keltséggel igyekezendnek.

A csatátéréről.

A „Pest. Lloyd“ szerint valamennyi porosz
csatátéri tudósításon meglátszik a levertség. Elis-

bele olyak a kik bajtarsaikkal együtt ugyanott
sebesültek meg, de a halál csak a kórház szene-
vései közt érte el őket. A mint tovább haladnak a
Spichenen hegy felé, mindig szörnyűbb nyomait
látjuk a pusztulásnak; a mező mindjobban tarká-
lik a tölténypapiroktól; szét van taposva minden,
lovak és szekerek vágják föl keresztül-kasul a
földet; itt tűzérsg állott, biztos jele ennek az a
halomláb, mely az elesett s itt elásvott lovaknak
aszomoru maradványakép fehérik a földön. Min-
dennemű katonai készletek heverésnek körüskörül;
csizmák, francia bokabarisnyák; ez a piros ruha-
darab francziák volt; sőt tékek posztó: ezt porosz
viselte; tábori pálinkás kalacsok, bádög szelencék,
a mürtő ezeket is fölismerheti, hogy melyik mi-
lyen gazdát sirat. A hegy alján azonban mindez
roppant mérvben tűnik elő s mesének tetszik, ha
mondom, hogy még most is nem százával, de eze-
rével hever a földön a katonai szereknek minden
néme. A hegyről lejövő vízmosás árkaiban, hol a
poroszok előnyomulni igyekeztek, halommal he-
vor egymás mellett üsszeviszszesza a sok roncsolt
hegyes sisak, ép és tört porosz gyútló-fegyverek,
kardok és kardtokok, szuronyok, tölténypuskák,
borjúk stb.

És ez így tart az egész hegyháton, az erdőn,
a burgonyaföldeken és a mezőkön keresztül egész
Forbachig. Különösen jól veszi ki magát a minde-
nütt szembetűnő fényes porosz sisak, mely ugy-
szólván szegélyezi az utat mindentűt, néhol pedig
20—30 van egy rakáson, mellettük rendesen a
megfelelő számú fegyver és tölténypuska is. Végre
oly közönségesé válik e nem mindennapi látvány,
hogy az embert meg sem lepi; az országút vánd-
ora közönyösen ballag el a tört fegyverek mellett,
állepi, ha utjában fektetnek. Világosan lehet a
csata nyomait az egész vonalon követni, a mint
időről időre megújult az előnyomuló s a hátráló
felek közt: ilyen helyen újra megtömegesülnek a
pusztulásnak addig szétszórott jelei, lepvé van a
mező harci szerekkel, s azok közelében emelke-

merik, hogy a metzi aug. 14—18-iki csatákban a
franciáknál a vezérlet kiűnő volt, s a csapatok
bravourja bámulatot gerjesztett, a porosz sereget a
megveréstől csak a legborzasztóbb áldozatok men-
ték meg. Már most, hogy Poroszország el ne esig-
gedjen, szélsőgtelennek tntetik fel a megszállást s
hogy a király hadvezérei hírnevét megmentésék,
Steinmetzt választák ki bűnbakul. A porosz had-
sereg hangulata nyomott. Münchenből írják, hogy
a Franciaországba nyomuló Landvehreknél nem
tapasztalnak lelkesedést. A poroszok mindinkább
belátják, hogy az elért hadi eredmények nem álla-
nak arányban a borzasztó áldozatokkal, mert ezek
minden képzeletet felülmúlnak. Van vesztés ezred,
melyből csak 40 ember maradt meg; az első gárda
draganyos ezred 28 tisztjéből csak 2 maradt sér-
tellen; a 35 dik ezred fele elveszett; az V-dik had-
test 184 főtisztet veszített; az I. hadtest pedig csak
halottakban 2164 embert; a 43 dik ezred 31 főt-
tisztet és 894 embert stb. stb. A chassépot és
mitrailleuse borzasztó pusztítást tett a porosz had-
seregekben. A porosz vezérlet a „P. Napló“ szerint
80.000 embert áldozott fel s Vilmos király az em-
bertelen tervek csinálót és végrehajtót, ugyneve-
zett győzelme dacára kivétel nélkül elbocsátja.
(Eddig csak az egy Steinmetzről tudunk.) Kápol-
nai is kétkedik abban, hogy a poroszok fél mil-
lió emberrel 10 nap alatt Páris előtt jelenhes-
senek meg.

München, aug. 23. d. n. 4 óra 38 p. A
táborkari főnök 20 káról a főhadiszállásról kelt,
ma ide érkezett jelentése azt mondja, hogy a csata
9 órakor kezdődött balzárnyunkon, a porosz gár-
dák mentek először tűzbe s egy hadtest által tá-
mogattattak. Az ellenségnek erős állása volt, fedett
tűzekkel. A gárdák hevesen támadtak s igen vé-
res csata után óriási veszteségekkel a segélyhad-
testhez vették vissza. E közben más hadtest kül-
detett előre a csatasorba, a küzdelem iszonyu tü-
zeléssel és elszántsággal ismét megújult. Három
órától tovább egy talpalatnyi területet sem lehetett
nyerni, a francziák csodás hősiességgel küzdöttek,
tűzsergük négyezügekkel iszonyuan pusztítá, any-
nyira, hogy számos ezred megtizedeltetett. Ez idő
alatt egy egész hadtest elvezényeltetett, hogy az
ellenéget jobb oldalán támadja meg, mi négy órai
oldalmozdulat után sikerült. Most az ellenség min-
den hadtest által megtámadtatott s állásából ki-
szorítottatott, de a hátralevő erődőségekben megál-
podott s ujjal erélyesen ellenállt, annyira, hogy
ez állást is rohammal kelle elfoglalni, mely mel-
lett iszonyu ágyutűz kelle kiállanunk. Három fa-
lut szintén rohammal kelle elvenni, s az ellenség
itt minden egyes házat oly erélyvel védelmezett,
hogy a támadókat háromszor kelle fölvaltani. Gra-
velotteban egy gárda-lovasvezred, mely a küzdelem
hevében nagyon előre ment, majdnem egészen meg-
semmisült, ezredese elesett s az ezred zászlója az
ellenség kezébe került.

A koronaherceg főhadiszállása 20-án Nancy-
ban volt, míg a lovasság már a Marneig s azon-
tul is csapongott, sőt berlini hivatalos tudósítások
szerint az Aube folyóig hatoltak. Ez arra mutat,
hogy a koronaherceg hadteste balra tartva a Pá-
risba vezető nagy úttól igyekszik célját Chalons-
t kikerülve elérni. Mi kétkedünk e feltevésben, mert
a III. hadsereg nem oly erős, hogy az I. és II.

dik egy egy nagy fehérsírbalom. Francia csákó-
kat, sapkákat nagyon keveset lehet látni; azt hi-
szem, hogy ezeket, mint könnyen szabredugható-
kat a látogatók már elhordták; francia fegyverek-
ből csakis tört darabokat, aztán szuronyt és kar-
dot lehet találni; a chassépot-puskákat bizonyosan
magnak a porosz katonák elhordták.

A hegyre a sok fegyver- és sisakrom közt
fölbaklára, mindjárt az első természetes terrassza-
on, melyet a francziák körüskörül alacsony kis
sáncokkal láttak el, földözött a lövészek számára,
legvéresebben folyt a harc; itt egymás mellett
há porosz tiszt esett el, mindnyájan ugyanazon
sírhoz temetvék, szellős ormon egy fa alatt. E sír-
lakói egyébiránt nagyon közel találtak ápoló hü-
kezekre, mert már a hantok fölött válogatott szép
virágok díszeskednek, s a sír mellett nagy kőlap
hirdeti fölmetszett neveiket, melyeket előbb csak
egy kis fakerezt viselt. Innen kezdve az egész
hegyen mind sztrübben következnek itt is, ott is a
sírok, némelyiknek kevés lakója van, némelyiknek
száz és több. Néhol az elesettek nevei is fölírják,
de az minden sírnál föl van jegyezve, hogy há-
nyan és hányadik ezredből stb. nyoszognak ott; a
franciák csak szám szerint említik meg, egyéb-
iránt itt sokkal kevesebben vannak, mint a po-
roszok. A sírok igen katonásan díszíték föl, a
mennyeiben az elesettek szuronyos puszták vagy
rövid gyalogsági kardjaikat bettűdelték a sírba-
lomba s azokra tettek egy-egy sisakot; pompás
katonai emlékjel! A szomszéd bokorba is vissza-
tért már a kiriasztott kis madár, s rákezd dalolni
énekét a hűsők álmainál.

Ott nyugosznak ők, barát és ellenség a vérük-
kel áztatott hantok alatt, most már nem gondol-
nak vele, hogy mi történik körülük, hogy fegyve-
reiket játszva oldalára köti a seregeitől jövő menő
gyerek, sisakjaikat fejére teszi, tölténypuskáikat
oldalára s hátára csatolja az üres borjú-zsákokat.”

„Pesti Napló.“

hadseregtől elválva és saját erejére támaszkodva merjen Páris erődei alá nyomulni.

Ez a jelen pillanatban ép oly vakmerő mint kockázatos volt, s a mellett a koronaherceg hadserege nem is volna képes Páris körülzárolni, és segélyforrásai a legnagyobb ellentétben volnának Páris városával. A III. hadsereg csak akkor nyomulhat Páris elé, ha az I. és II. Steinmetz és Frigyes Károly hadsereg azon helyzetben volnának, tetemes erősítést nyújtani a koronahercegnek, a miről pedig eddigelé semmi tudomás sincs.

Stuttgart, aug. 24. A hadseregtől jött tudósítások jelentik, hogy a csapatok részint kere- teik kiegészítése, részint kimerültségük és az esőzés miatt pár napot pihenni voltak kénytelenek, míg műveleteiket folytathatták. Fries őrnagy, ki ma ide érkezett s a 18-iki csata szemtanúja volt, azt beszéli, hogy ily iszonyu vérontást még egy csata sem mutathat föl, mint a 18-iki. A porosz hadsereg száma kétszer oly nagy volt, mint az ellenségé, de jó vezérlete s kitűnő tartása dacára sem érhetett el sikert; csak miután a francziák egyik szárnyát megkerülték, bajlott a fegyver-szerencse a poroszok felé, de a francziák akkor is csodálatosan harcoltak. Metz felé a francziák csak kis része vett részt, a többi hadosztályok — azt állítja Fries — hátravonulásukat Verdun felé háborítlanul folytatták.

A gravelottei csatátérén, hol a csapatok tömegesen állanak, a holtak és sebesültek száma- kint voltak összehalmozva, elszállításukról még más nap sem lehetett szó. Számos sebesült, ki az éjen át a szabadban maradt, ott meg is halt. A porosz hadsereg a csatátérén és környékén van elhelyezve. A csata után haditanács tartatott. A porosz veszteségek meghaladják az 50 ezret.

Brüsszel, aug. 25. A chalonsi tábor felgyújtott. A Párisba vezető utakat fákka eltorlaszolták. A chalonsi polgármester felszólította a lakosságot, hogy az ellenséggel szemben minden ellenségeskedéstől tartózkodjék. Troyes előtt porosz csapatok jelentek meg.

Páris, aug. 26. (Hivatalos.) Boineben ellenséges portyázó járatokat láttak. — A koronaherceg 23-án St. Dizierben volt. — A csapat, mely Toul-t ostromolja, Nancy felé vonul. — Toul hősiég védi magát, a bombázás által 15 ember harcoképtelenné lett, az ostromlók nehéz veszteségeket szenvedtek, az ellenség Verones felé vonul. Sternay környékének lakossága élénken védelmezi magát a poroszok ellen és sok kárt okoz nekik.

A rajnai tartományok minden lapja, minden levelezője tele van bánulással a csapatok azon özönéről, mely francia földre áramlik. A hadjárat tizenegy első napján a bámulandó három hadtestből, mely a francia határookra az átlépést eszköz- lé, csaknem 100,000 ember lett kitérőve, de egy távolsághoz elegendő két annyit azok helyébe állítani. De megtette. Nehány nap múlva a nélkül, hogy a döntő eredménynek csak első jelei is ki- volának viva, a győző sereg annyi embert vesz- tett, mennyi régebben egész országok meghódítá- sára elegendő volt.

A hivatalos megnyugtatóssal a veszteségekre nézve nem sokáig fognak hatással bírhatni, mert a veszteségek valódi száma sokkal nagyobb annál, mint a mennyit hivatalosan közzé lehet tenni. Hát nem feltűnő-e, hogy e bámulatos organisatio, mely- nél fogva egyetlen parancsra a Rajnától a Visz- tuláig, a Königsautól a Majnig minden ember fegyvert fogott, még az első ütközet veszteségeit sem tudja összeállítani.

Bizonnyal az utolsó csaták veszteségei, mint ezt magán tudósítások is megerősítik, sokkal na- gyobbak a hivatalosan jelentettekénél. Sok jelenség mutat erre, s a többi közül a „Zukunft“-nak, egy félhivatalos lapnak idevonakozó táviratát bemut- junk olvasóinknak: „Magánüzenetük a legborzasz- tóbb veszteségekről szólnak, melyeket seregeink s főként a gárda és a brandenburgi ezredök főként az utolsó napokban szenvedtek. Berlin hangulatá- ban sem ismerhetni félre, hogy a kitűnő öröm, melylyel Weissenburgot és Würzburgot üdvözölte, ko- melyabb gondolkodásnak ad helyet. Nem is esó- da, hisz e hadsereg jobbadán családapákból áll.

Bazaine tartózkodását Metzben a „Wehr. Ztg.“ egy hosszabb cikkben igyekszik igazolni. E lap úgy hiszi, hogy ha Bazaine csak addig akart volna Metzben maradni, meddig a porosz hadsereg visszavonulását nem vesélyeztette volna, ahhoz már 15-kén hozzá kezdehetett volna s a nélkül, hogy nagyobb összecsapásnak lett volna kitéve, ta- lán a hátréddel való összecsapás árán elvonulha- tott volna. A 16-iki ütközet csak megerősíti e véle- ményt, ezt ő támadólag folytatva volna Metz köze- lében, ha át akart volna törni. Nem támaszkodott volna Metzre, inkább kelet-nyugoti irányt vett volna. Egész nap harcolt s a nélkül, hogy kény- szerítve lett volna, Metzbe visszavonult. 18-kán ugyanaz történt. Bazaine 9 órán át küzdött, csak este vonult sánczai mögé. Az üldözés hát nem le- hetett nagyon erős, a diadal pedig nem nagyon fényes. S ha majd ki fog tűnni, hogy Bazaine 16-kán és 18-kán kereszttül akarta magát vágni, csak akkor lehet elmondani, hogy a poroszok va- lóban győztek, csak akkor vetették vissza Bazaine- t Metzbe. A „Wehr. Ztg.“ azt hiszi, hogy Bazaine

nem akarta magát átvágni, hanem csak fel akarta az ellenséget tartóztatni, gátolni akarta előnyom- lásnak, hogy idő legyen Párisban az előkészüle- tekre, az organisálásra. S az utolsó küzdelemnek nagy stratégiai eredménye, mely a poroszoknak több mint 50,000-ébe került, hogy ezek nyugotra vonulásukban fel lettek tartóztatva és a francziákra nézve ez roppant eredmény. Egy a csatátéről ér- kezett távirat, mely Florenzen át jött hozzánk, azt mondja, hogy Bazaine kimenekült s hadseregét Montmody felé vezeti. Ez való lehet; de miután Metz s főként azok, kiket a poroszok oda bevetet- tek, nem hagyható figyelmen kívül, a poroszoknak, habár az előnyomulás roppant erejűknél fogva le- hető, de legalább két annyi embert kell ott tartá- niok, mint a mennyivel a francziák az elánczolt tábor közt rendelkeznek.

Párisból aug. 18-ról írják: „A longevillei győzelemhez immár tegnapelőtt a gravelottei is jár- ult. Bazaine tábornagy Steinmetz és Frigyes Ká- roly egyesült hadseregeit megverte s az utat magá- nak Verdun felé megnyitotta. A longevillei csatát illetőleg Metzről érkezett utasok azt beszélik, hogy a poroszok veszteségei sokkal nagyobbak voltak, mint a francziáké. A mitrailleusek egész zászló- aljakat elsepertek s számos porosz katonát önke- nytelenen fogolyként jelentkezett a metzi erődök- nél. Ezek állítása szerint a porosz hadsereg nagy né- külsőzésekben szenved élelmi szerekben s a bégyn- ladás roppant mértékben uralkodik. Ellenben a francziák lelkesedését rendkívülinek mondják s hozzá teszik, hogy Metzben teljesen bizna a fran- czia fegyverek győzelmében.

Kápolnai írja: „Soha sereg nem tanúsított több bátorságot a harcban, több kitartást a sze- rencsétlenségben, mint Mac Mahon hadteste az e hó 5- és 9-dike közt vívott hátrálási ütközetekben. Bámulatra ragadja a katonát Bazaine serege, mely 5 nap alatt kétszeres erősebb ellenséggel négy csatát vív, és a negyedik csatában hadállásait még ép oly tántoríthallan makacs védőkkel láthatja el mint első nap! Ily katonákkal bíró nemzetet a hadjárat első phasisának szerencsétlen lefolyása nem törheti meg.“

Páris fölserelik s élelemmel látják el. Az erődök, a lakosság, a pénzügyesség lakásai, min- den védelemképessé tétetik. 80,000 nemzetű van a városban, 30,000 rendes katonát az erődökben. Maguk a várművek mindnyájan kiszolgált katonák. 9000 főből álló hadosztályt képeznek. A gardes forestiers (erdőőrök) két gyalogezredet s egy vadász-zászlóaljat képeznek, mi által egy új 18,000 főnyi hadosztály alakult. Ma az ujonnan alakított Vinoy-hadtest állománya 60,000 ember. A tenge- részt 8500 lőfegyver már megérkezett, 3000 min- den órán váratik.

A „Wehr Ztg.“ katonai levelezője, ki, mint mondja, épen szereti a francziákat, bámulattal van eltelve ezek utóbbi művelete iránt. A rajnai had- seregnek bámulatos visszavonulása az első megle- petést és ijedelmet Párisban üntudattá emelte. Pá- ris egész táborra változott, az ország minden ré- széből jönnek a tisztek és katonák, hogy a had- sereghez csatlakozzanak. A 80,000 ember pom- piers katonailag van szervezve s néhány nap alatt 120,000 emberről több ment el a városból Cha- lonsba.

Az „Ind. Belge“ így ír: „Bazain tábornagy összeszedte csapatait. Neki egy terve volt, melyet szokása szerint senkivel sem közölt. Az ellenség egy mozdulatot akart tenni. Ő tudta, hogy Ladmi- rault visszavonul. Egy színleges támadást intézett Castagner osztályára és aztán komolyan rohanta meg oldalról, de itt találta Ladmirault tábornokot, ki visszavonulását késleltette. Őt órai harc után a poroszok takarodót fűttak, miután 20,000 embert hagytak a csatátérén. A francia sereg az egész csata alatt egy centiméterre sem hátrált, és a ka- tonai operációk eleve megállapított módon tovább folytattattak.

A „Politik“-nak Basel, aug. 23-kán este Tro- yesből megelőző napon kelt tudósítása szerint a porosz előhad Prens és Etain közelében van s ez Bazaine-t üldözi. Bazaine csapatait a legnagyobb rendben részint a verduni úton, részint e város megkerülésével vi-szavezette és most Clermontól 3 órányira van. A francia csapatok fíradalmaik da- czára is nagyon előre haladtak már s két napi út- tal előbb vannak a poroszoknál. A francziák utó- csapatát Canrobert vezeti.

A koronaherceg serege a Marne jobb partján Cha- lons felé megy.

Chalonsból 130,000 ember nyomult előre.

Mac Mahon csapataival Vitrynél van és várja egyesülését Bazaine hadseregével. (A közlendő tá- virat szerint ez már meg is történt.)

Clermont három és fél mérföldnyire van nyu- gatra Verduntól. Metzről Varennes, melynek kör- nyékén keresi a „Wehr Ztg.“ levelezője Bazaine- t, 13 mérföldre van. A művelet valóban a legnagyobb- szerűek egyike volna, melyek valaha a katonai vi- lágot bámulatra ejtették, ha Bazaine a 18-iki mű- velet után 22-dik estig Varennesbe érkezett volna. Ez volna — mondja a „Wehr. Ztg.“ — a legvilá- gosabb bizonyosság, hogy a poroszok a metzi csatá- ban stratégiailag megverettek, mert a tábornagy hadtani célja nem lehetett más, mint a 3 hadse- reg előnyomulásának megállítását és az ő egyesü- lésének a többi francia csapatokkal végrehajtását,

az első, mint tudva van, végrehajtott; ha a má- sodik az ellenség túlsúlyának dacára is sikerült, akkor ő a jelen idők legnagyobb tábornoka. S ez a „Figaro“-nak aug. 25-ki jelentése szerint, Mac Ma- honnak egyesülése Bazaine-el már végre van hajtra.

A „Tages Presse“ is kérdőjelekkel kíséri azon aug. 24-iki drezdai táviratot, mely szerint a po- rozok aug. 14-ke óta 300,000 főnyi csapaterési- tést kaptak volna, — úgy azt is, hogy Róm mi- niszter arra fogadkozott volna, hogy oct. 1-ig egy 250,000 főből álló hadsereget szervez.

Párisból aug. 24-ről távirják ugyan a „Tag. Pr.“ nek: A hangulat jó. Folyvást vonulnak át so- csapatok a csatátérre. A „Jour. Off.“ constataja, hogy a császár, a kormány, a kamarák és az or- szág egyetértéssel abban, hogy az idegent a haza földéről elűzzék. Ha Páris alá jön, a nemzetet min- den áldozatra készen találndja. Az egész ország felkelt, hogy az invasio által sújtott területeket meg- mentse, s a hadsereget fényes győzelmek kivívá- sában támogassa. A porosz betűzésre Franciaor- szág az egész nemzet fölfegyverzésével felel. A semleges hatalmakkal barátságosak a viszonyok, a kik különben beláthatják, hogy a jelenlegi vi- szonyok közt békealkudozásokról szó se lehet. — A törvényhozó-kamarában sürgős törv.-javaslat nyújtatik be, mely szerint minden 25—35 éves kiszolgált katonát, katonatisztet a 60 évesekig és a szolgálatképes 70 éves tábornokok is zászló alá hivatnak. Vadász szabadcsapatok ala- kulnak.

A „Patrie“ szerint Poroszország, Belgium és Luxemburg megérték a legújabbban Londonban aláírt semlegeségi szerződést, porosz sebesültek át- vonulása által. Poroszország nem humanitásból ce- lekszik ekkép, hanem oly célból, hogy saját vas- utjait élelmezési és erősítési szállításokra hasz- nálhassa. A francia kormány ilyenmftények ellen erőlesen reklamálni fog.

(Cs.) Saarbrücken, aug. 18. A tegnap- előtti napot a németek aligha fogják győzelmeik sorába jegyezni; habár a távirati jelentés végül azt mondja, hogy „a csapatok győzelmesen meg- tartották 12 órai heves küzdelem után a csatátér.“ A sebesültek elbeszélései után azonban azt kell gyanítani, hogy szörnyű vereséget szenvedtek a poroszok, habár a francziák egy álló napi véres küzdelem után, az az este, természetesen visszavo- nultak erősebb helyeikre.

Ily mérvben, mint ezen csata után, még nem érkeztek egyszer sem sebesültek. Egész hosszú vonatok waggonai vannak velük tömve s köztük mindeddig alig néhány francia. Az egyes katonák elbeszélése a csatáról mindig nagyon hiányos, vagyis legfőkébb csak ezrednek működéséről adhat tudósítást; de érdekes a benyomásoknál fogva, melyeket kifejez.

A mint ez elbeszélésekből összeszedni tudtam, a csata több francia hadtest, és először a po- rozoknak Steinmetz vezérlete alatt álló első hadse- rego közt fejlett ki. A poroszok roppant sokat szenvedtek a miután már töltényeiket is mind ellő- döztek, közel állottak a megsemmisítéshez, ha Frigyes Károly herceg a második hadsereg egyes részeivel még jókor nem érkezik a csatátérre. Ez a délután első óráiban történt s még ezután sötét estig folyt a csata, mely a porosz katonák kimon- dása szerint minden eddiginél sokkal véresebb volt. Szerintük sok ezer halott fűdi a csatátér s a se- besültek száma szerfölött nagy. Veszteségeket ál- talában a königgrätzinél nagyobbra teszik.

Érdekes a közkatónák nyilatkozatait hallani. A szegény fiúk mind rémitőleg meg vannak tép- pászva; még a könnyű sebesültek közül is visel némelyik két három sebet; ruháik szakadozottak és véresek. Egy szóval még ilyen truppot nem láttam az eddigi mindenestre tarka és változatos jelenetek közt. „Ma azok az átkozott francziák megint nem állottak meg, ugy-e, he? —“ — kérdi egyik hevesvért polgártára egy jámborképt kato- nától. „Na na! De bizony megállottak s rettenete- sen állottak: nekünk nem volt már munitionk sem; a tűzéség sem volt ott. Az hiba volt!“ S a jó polgár olyan hűledező képpel hallja ezt, hogy binni sem látszik.

Beszélnék a roppant sánczokról, melyek mő- gé szeretik azok vonni magukat s utalnak a Spi- cheren hegyen levő sánczokra; holott ezen emléke- zetes sánczok, melyekről bizonyosan a német év- könyvek is rémitő nagytalálattal fognak megemlé- kezni, kisebbek — jó lélekkel mondhatom ezt — mint a mi alföldi parasztnak ekéje után hasadó barázda s nem is szolgáltak más célra, mint a fekvő tüzelő czéllovészek fedezésére. A francziák hordoznak maguknál oly eszközt, melylyel ily apró — de igen észszerűen felhasználható — árkokat rögtön képesek felhasítani.

Hadi apróságok.

Néhány nap előtt az I. és II. Turcos ezred bi- vonakjába egy egyén érkezett, ki a tiszteknek, mint Leblanc 21-dik gyalog ezredbeli kapitány „barátja“ mutatta be magát. A tisztek szívesen fo- gadták a látogatót, s meghívták szerény ebédjük- ből. Már járában fraterisáltak, midőn ugyanazon 21-dik ezredből egy tiszt érkezik. — Ismered Leblanc kapitányt? Kérlek az ujon érkezettől. Ez gondolkozik egy pillanatra, s egész határozottan:

gal feleli: — Nincs a 21-dik ezredben tiszt, ki Leblancnak hívnák. A turcos-ezred tisztjeinek egyike erre elővette pisztolyát, s golyót röpített Bismarck úr barátjának fejébe.

A párisi erődítéseknel történt. Egy egyéniség, tengerügyi egyenruhában, s két csendőr által kö- vetve, szemlét tartott a védelmi munkálatok felett. — Hagyjátok abba a munkát — mondja a munká- soknak — majd jönnek tengerészek, kik helyette- tek dolgozni fognak. A munkások némelyike ha- bozott, a gyanakodóbbak azonban siettek értesülést szerezni illetékes helyen, s csakhamar kintt az ál-tengernagy és ál csendőrök csalárdsága. Keres- ték őket azonnal, de nem találtak nyomukra.

A Provence-utczában egy volt porosz tiszt, természetesen polgári ruhában, egy omnibus tete- jén nem a legjobban nyilatkozván a francia had- seregről, méregbe jött utításai által ledobott a kövezetre. A legknezebbi rendőrségi állomásra vi- tetvén, néhány percz múlva meghalt. Zsebeiben igen compromittált iratokat találtak.

Nevezések

a kolozsvári 1870-iki lóversenyre, szeptem- ber 9. és 11-én.

Vadászdíj 400 frt. Zárnap 1870 augusztus 20-án déli 12 órakor. 1) Báro Bánffy Ádám: Gyöngy, 6 év., pej, kancza, apja Pan, félvér, kék és sárga csikos test, vörös sipka, teher 140 ft. 2) Br. Wesselényi Miklós: Rózi, 4 év., barna pej, kancza, apja Cato, félvér, veres és fehér csikos test, ujj és sipka, teh. 130 ft. 3) Br. Wesselényi Béla: Drillingdrindrin, idős, szürke, herélt, apja Herr Dunst, félvér, teh. 145 ft.

Elegyverseny, államdíj 1000 frt. Zár- nap 1870 augusztus 20-án déli 12 órakor. 1) Br. Bornemisza Tivadar: Young-Bolero, pej, 4 év., mén, apja Bolero, sárga test, ujj, sipka, veres és kék csikkokkal, teh. 110 font. 2) Legid. gr. Teleki Domokos: Brugós, barnapej, félvér, 4 év., mén, apja Rhadamans, anyja Esmeralda, teh. 110 ft. 3) Br. Bánffy Ádám: Polka, pej, idős, kancza, apja Gambia, félvér, kék és sárga csikos test, veres sipka, teh. 120 ft. 4) Br. Bánffy Ádám: Babám, pej, 5 év., kancza, apja Gambia, félvér, kék és sárga csikos test, veres sipka, teh. 110 ft. 5) Gróf Bethlen Sándor: Héja, szürke, 3 év., mén, apja Greg-Pyrrhus, anyja Ilona, teh. 110 ft. 6) Báro Wesselényi Béla: Mohican, fekete, 4 év., mén, apja Pastoral, félvér, teh. 105 ft.

Erdélyi díj 500 frt. Zárnap 1870 auguszt. 20-án déli 12 órakor. 1) Báro Bornemisza Tiva- dar: Young-Bolero, 4 év., pej, mén, apja Bolero, sárga test, ujj, sipka, veres és kék csikkokkal, teh. 115 ft. 2) Legid. gr. Teleki Domokos: Brugós, 4 év., barnapej, félvér, mén, apja Rhadamans, anyja Esmeralda, teh. 115 ft. 3) Tisza László: Pityke, 4 év., pej, félvér, apja Bátor, anyja Pirha, veres test, fehér ujj, kék sipka, teh. 110 ft. 4) Báro Bánffy Ádám: Polka, idős pej, félvér, kancza, apja Gambia, teh. 130 ft. 5) Br. Bánffy Ádám: Ba- bám, 5 év., pej, félvér, kancza, apja Gambia, kék és sárga csikos test, veres sipka, teh. 120 ft. 6) Br. Wesselényi Miklós: Rózi, 4 év., barnapej, kancza, apja Cato, félvér, veres és fehér csikos test, ujj és sipka, teh. 110 ft. 7) Br. Wesselényi Béla: Drillingdrindrin, idős, szürke, herélt, apja Herr Dunst, félvér 130 ft. 8) Br. Wesselényi Bé- la: M. Benoiton, 5 év., pej, mén, apja Pastoral, félvér.

Egyleti díj 50 db. arany. Zárnap 1870 augusztus 20-án déli 12 órakor. 1) Báro Bánffy Ádám: Griff, 4 év., barna, kancza, apja Demi Castor, anyja Duchesse, kék és sárga csikos test, veres sipka, teh. 113 ft. 2) Br. Wesselényi Béla: Fűrandot, 4 év., pej, kancza, apja Virgilius, anyja Waise, teh. 113 ft. 3) Br. Wesselényi Béla: Blon- dine, 3 év., sárga, kancza, apja Tedington, anyja Camilla, teh. 103 font. 4) Legid. gróf Teleki Do- mokos: Honi, 4 év., sárga, telivér, mén, apja Rha- damans, anyja Whitrose, teh. 118 font. 5) Legid. gr. Teleki Domokos: Brugós, 4 év., barna, félvér, mén, apja Rhadamans, anyja Whitrose, teh. 115 font. 6) Báro Bánffy Ádám: Babám, 5 év., pej, kancza, apja Gambia, félvér, teh. 120 font. 7) Br. Bornemisza Tivadar: Young-Bolero, 4 év., pej, mén, apja Bolero, sárga test, ujj, sapka, veres és kék csikkal, teh. 115 font. 8) Gr. Bethlen Sándor: Héja, 3 év., szürke, mén, apja Greg. Pyrrhus, anyja Ilona, teh. 105 font.

Hölgyek díja, tisztelődíj. Zárnap 1870 augusztus 20-án déli 12 órakor. 1) Br. Bánffy Ádám: Gyöngy, 6 év., pej, kancza, apja Pan, fél- vér, teh. 120 font. 2) Br. Wesselényi Béla: Mohi- can, 4 év., fekete, mén, apja Pastoral, félvér, teh. 118 font. 3) Gr. Bethlen Sándor: Héja: 3 év. szürke, mén, apja Greg. Pyrrhus, anyja Ilona, te- her 108 font.

(Folytatása következik.)

UJDONSÁGOK.

(—) Üdvös intézkedés. Az igazságügyi mi- niszterium, azon tapasztalathól kiindulva, hogy a fegyenczek szokásos betegségeit a sok bántalma- zás okozza, melyben elfogatásuk és vallatásuk al- kalmával, rendőri közegek által részesítettnek, út- sítja az ilyen közegeket, hogy minden ilyes bántalmazástól tartózkodjanak és annyival inkább, mert azt az 1847. és 48-iki törvények is tilták.

